

Patolojik Altruizm ve Patolojik Regülasyon*

Paul H. Rubin

İktisat Profesörü, Emory Üniversitesi

Çeviren: Atilla Yayla

liberal düşünce Yıl 19, Sayı 76, Güz 2014, s. 167-179

Psikolojide ve biyolojide bilim adamları tarafından son zamanlarda geliştirilen bir kavram “patolojik altruizm” (Oakley, 2013, Oakley vd. 2012). Bir patolojik altruist, “gerçekten altruist davranışlara girişen, fakat tam da yardım etmeye çalıştığı kişiye veya gruba, çoğu zaman tahmin edilmemiş biçimde zarar veren veya irrasyonel biçimde kendisinin altruistik davranışlarının kurbanı olan bir kişi” olarak tanımlanır (Oakley, Knafo, ve McGrath 2012: 4). Bu kavramı Buchanan’ın Samaritan’ın dilemması kavramı ile ilişkilendirebiliriz: Buchanan’ın Samaritan’ı altruist kişidir ve patoloji alıcının Samaritan’ın kendi altruistik davranışlarının kurbanı olacağı şekilde, “hiçbir iş” hücresinde yer almayacak olmasıdır (Buchanan 1975).

Bildiğim kadarıyla, bu kavram henüz iktisatta kullanılmadı. Ancak, o, iktisatçılar, özellikle kamu tercihi iktisatçıları için son derece yararlı bir alet olabilir. Bunun sebebi, yukarıdaki bir veya birden çok anlamda zararlı olan ancak iyi-niyetli vatandaşlar ve seçmenler tarafından desteklenen pek çok kamu politikasının mevcut olmasıdır. Patolojik altruizm kavramı hiçbir şekilde arzuya şayan olmayan özel çıkar yasamasının (*legislation*) veya regülasyonunun tam bir izahı değildir. Ancak, o, iktisatçının alet çantasında bu tür yasama faaliyetini izah etmek için değerli bir ilâve alet olabilir. Bu, bir çıkar grubunun, eğer seçmenlerin altruistik inançlarını kullanabilirse (yararlanabilirse) arzu ettiği faydaları elde etmede daha başarılı olacak olması yüzün-

* Yazının Orijinali: “Pathological Altruism and Pathological Regulation”, *Cato Journal*, Vol. 34, No. 1 (Winter 2014), s. 171-83.

dendir. Seçmenlerin sınırlı dikkati ve kavrayışı yüzünden, fiili davranış yukarıda tanımlandığı anlamda patolojik olabilir, ancak yine de seçmenler için çekici olabilir. Eğer siyasa ile hedef arasında makul bir bağ varsa, seçmenler, muhtemelen, sonuçlara değil motivasyonlara dikkat edeceklerdir.

Psikologlar patolojik altruizmin birçok kaynağı olduğunu iddia etmiştir ve patolojik altruizmi birçok davranışı açıklamak için kullanmıştır. Bunların çoğu ekonomik analizle doğrudan doğruya alâkalı değildir. Ancak, tespit edilmiş olan bir kaynak, basitçe (sadece), hatadır: “Başkalarının talihsizliklerine şahit olduklarında empati hisseden kimseler hatalı şekilde diğer bir kimsenin sıkıntılarını sebep olduklarına veya kişiyi ıstırap çekmekten kurtaracak kaynaklara (araçlara) sahip olduklarına inandıkları zaman, durumu tahlillerinde hata yapmışlardır” (O’Connor vd. 2002: 11). O’Connor vd. aynı zamanda, bu nosyonu, daha fazla servete sahip olanların daha aza sahip olanlara karşı (kendini) suçlu hissettiği eşitsizlik hakkındaki suçlulukla da ilişkilendirirler (s.16). O’Connor ve arkadaşları, evrimci çevrede eşitliğin önemli bir sosyal değer olduğunu ileri sürerek, bu suçluluğu evrimci terimlerle izah ederler. Bu, başka bir çalışmada ortaya koyduğum tezlere (görüşlere) benzerdir (Rubin 2002, 2003).

Oakley vd. (2012) bireyler için bireylerin günlük hayatında patolojik altruizmin pek çok örneğini sunarlarken, insan kavramın siyasa analiziyle gayet alâkalı olmasını bekleyecektir. Bu, standart “rasyonel bilgisizlik (*rational ignorance*)” nosyonu yüzündendir. Bir siyasa, eğer bir makul/akla uygun (*plausible*) altruistik haklılaştırma sunabilirse, genellikle seçmenler için bu temeli daha fazla tetkik etmenin faydası yoktur. Dahası, siyasaların analiz edilmesi gayet zordur ve seçmenler, siyasaların etkilerini tespit etmeyi arzu etseler bile, bunu yapmada birçok zorlukla karşılaşacaktır. Siyasaların etkileriyle ilgili bilgi doğrudan değildir, fakat istatistiksel veya ekonometrik araçlar kullanan datadan çıkartılmalıdır ve o zaman bile uzmanlar arasında genellikle siyasaların etkileri hakkında anlaşmazlık mevcuttur. Bu anlaşmazlık politik tartışmalardaki katılımcıların kendi görüşlerini destekleyecek uzmanları bulma veya fonlama müşevvikleri tarafından koyulaştırılır. Sonuç olarak, seçmenlerin, hatalı şekilde, ters sonuç verici (*counterproductive*) veya patolojik şekilde altruistik politikaları desteklemesi şaşırtıcı olmayacaktır.

Mesele şudur: Siyasalar fiilen (gerçekte) yararlanması amaçlanan kimselelere fayda sağlamaya muhtaç (mecbur) değildir. Yararlanıcılar hakkında ikna edici bir hikâye anlatılabildiği sürece, siyasal süreç siyasaları benimseyebilir. Patolojik altruizm kavramı kamu tercihi iktisatçısının rasyonel bilmezlik (*rational ignorance*) kavramına, analizde kullanılacak yeni bir alet yaratmak için eklenebilir.

Patolojik altruizm kavramını ekonomik davranışa uygulamanın başka bir potansiyel faydası daha vardır. Psikoloji ve belki biyoloji gibi sahalardaki bilim insanları genellikle çoğu iktisatçıya yapıldığından daha fazla kayırarak regülasyona tâbi tutulmaktadır. Birçok psikolog ve diğerleri psikolojik altruizm kavramını zaten kabul etmiş durumdadır. Önemli yazılardan biri *Science* dergisinde yayımlandı (Oakley 2013). Eğer biz iktisatçılar etkinsiz regülasyon nosyonunu patolojik altruizm nosyonuyla irtibatlandırabilirsek, etkinsiz veya istenmeyen regülasyonu reforme etme çabalarında bu bilim adamlarının bazılarının yardımını alabiliriz. Dahası, eğer biz iktisatçılar birçok regülasyonun patolojik altruistik süreçlerin (proseslerin) sonucu olduğunu gösterebilirsek, etkinsiz regülasyonları elimine etme teşebbüslerimizde müttefikler kazanmaya muvaffak olabiliriz.

Regülasyonun Arz tarafı

En azından Stigler'in (1971) etkili yazısından beridir, regülasyon çalışan iktisatçılar regülasyonun talep yanı -yani hangi sanayi sektörlerinin devletten kayırcı regülasyonun faydalarını elde etme politik gücüne sahip olduğu- üzerinde yoğunlaştı. Ancak, bir arz tarafı da mevcuttur. Bazı güçler bazı sanayi sektörlerinin regülasyon elde etmesini kolaylaştırır. Özellikle, bazı sanayi sektörlerinin siyasal prosesin onları regüle etmesini kolaylaştıran hususiyetleri vardır. Bu hususiyetleri anlamak muayyen sanayi sektörleri için regülasyonun biçimine biraz aydınlık getirecektir ve aynı zamanda etkinsiz regülasyonu azaltabilecek siyasalar geliştirmeye yardım edebilir.

Regülasyon için üç temel siyasal haklılaştırma mevcuttur: Etkinliği takviye, altruizm ve korku. İktisatçılar, kuşkusuz, etkinliği vurgular. Ancak, etkinlik geniş bir dinleyici politik seçmen tabakasına sahip değildir; çoğu seçmen ekonomik terimlerle veya etkinlik terimleriyle düşünmez (Rubin 2003, Caplan 2007). Gerçekten, bazı regülasyonlar için etkinlik haklılaştırmaları (örneğin, ağır [*deadweight*] kayıpları elimine etmek için antitröstü kullanmak) mevcut olduğu zaman bile, politik izahlar, daha muhtemelen, tüketiciler için fiyatları düşürmek (altruizm) veya monopollerin haksız-elde edilen kazançlarını onlardan almak (korku) gibi altruistik yeniden dağıtım terimlerinde olacaktır. Stigler'in makalesinden bu yana iktisatçılar regülasyon için haklılaştırmalara bir detay olarak muamele etmeye ve çeşitli çıkar gruplarının hedeflerini elde etme gücü üzerinde yoğunlaşmaya meylecti. Ben bu makalede bu altruistik haklılaştırmaların bir detaydan daha fazlası olduğunu ve bize regülasyonu anlamak ve belki geliştirmek için yardım edebileceğini iddia etmekteyim.

Hemen hemen tüm özel çıkarlarla ilgili yasal mevzuat (legislation) bazı taraflara yönelik bazı altruizm biçimleri olarak haklılaştırılır. İnsanlar bazı durumlarda doğal olarak altruisttir (Rubin 2002). Kan (akraba) seleksiyonu için evrimci baskıların bir sonucu olarak kendi grubumuza karşı altruistizdir. Dış faktörlerin (fakat kaytarmanın değil) bir sonucu olarak daha az talihli olanlara yönelik olarak altruistizdir. Keza, birazcık yardımın kişinin tekrar üretken olmasına yardım edebileceği durumlarda altruistizdir.

Bazı durumlarda insanlar aynı zamanda egemenlerden korkmaya da meyillidir (Rubin 2003). Eğer bir taraf bizden avantaj sağlamaya çalışan biri olarak şeytanlaştırılabilirse, o zaman regülasyonu haklılaştırmak daha kolaydır. Bu, bizim şeytanlaştırılan endüstri sektörü grup tarafından elde edilen kârlar artan verimlilik sayesinde kazanılmış olmaktan (ki bu eğitimsiz kişiler tarafından iyi anlaşılabilir değildir) ziyade istismar edilmiş tüketicilerden elde edilmiş görülebileceği yolundaki doğal sıfır-toplamlı düşünüşümüz tarafından kolaylaştırılır. Evrimci çevre (ortam) müstakbel egemenlerin cezalandırıldığı, bir zorlanmış eşitlik çevresiydi (Rubin 2003, Boehm 2012).

Hakediş (*deservingness*) veya sömürü tehlikesi hakkında önerilen regülasyonu bu doğal kategorilerin birine uygun hâle getiren hikâyeler söylemek gereklidir. Ancak, etkinliğe ilişkin çok zayıf sezgisel anlayışa sahibizdir (Rubin 2003). Politik olarak, bir müdahaleyi haklılaştırmak, eğer o lüzumsuz kayıpları azaltma veya etkinliği artırma biçiminde olmaktan ziyade bir iyi tanımlanmış hak eden grup için faydalar veya bir diğer gruptan koruma biçiminde sunulabilirse, çok daha kolaydır.

Altruizmden Yararlananlar

Menfaat grubu yasaması bakımından altruizmin üç temel tipi (türü) mevcuttur: (1) Çıkar grubunun üyelerine yönelik altruizm, (2) çıkar grubu tarafından arzedilen ürünün tüketicilerine yönelik altruizm ve (3) açıkca alâkasız kişilere yönelik altruizm. Her birini tek tek ele alalım.

Çıkar Grubunun Üyelerine Yönelik Altruizm

Altruizm, eğer bir çıkar grubunun sempatiyi hak ettiği öne sürülebilirse, o çıkar grubunun üyelerini hedef alabilir. Arzıcılara yönelen altruizmin bir örneği olarak, tarımı göz önüne alın. Çiftçi destek programı şaşırı olmayacak şekilde (unabashedly) çiftçileri faydalandırmayı amaçlamıştır. Program başladığı zaman, aile çiftliğinden ve aile çiftlikleri tarafından üretilen erdemlerin değerinden bahsetmek mümkündür. “Çiftçi sübvansiyonlarının destekleyicileri bu tür programların tarımsal ürün pazarlarını istikrara kavuşturacağını,

düşük-gelirli çiftçilere yardım edeceğini, tarım yatırımlarındaki gereksiz derecede düşük geri dönüşleri (*returns*) yükselteceğini, kırsal gelişmeye katkı sağlayacağını, çiftlik girdi arzındaki ve çiftlik pazarlama endüstrilerindeki, diğer ülkeler tarafından sağlanan tarım sübvansiyonlarını dengeleyeceğini, milli yiyecek stoğunu garantilemeyi temin edeceğini ve diğer çeşitli hizmetleri yerine getireceğini” ileri sürmüşlerdir (Summer 2008). O zaman bu siyasalardan yararlananlar kendi hataları olmaksızın düşük gelirler elde eden ve bu yüzden yardıma ihtiyacı olan çiftçiler olarak tasvir edilirler. Dahası, bazen araçlar, regülasyoncu haklılaştırmaların sömürü-karşıtı dalı kullanılarak, düşük çiftçi gelirleri için suçlanırlar.

Tarifeler genellikle korunan sanayi dalındaki işçileri yararlandırıyor biçiminde sunulur. İnsanlar, Marksizmin çekiciliği tarafından gösterildiği üzere, sermayenin üretkenliği hakkında iyi bir sezgisel anlayışa sahip değildir, bu yüzden sermaye sahipleri altruizm için iyi bir hedef değildir, fakat yerinden olmuş (*displaced*) işçiler öyledir ve bu çoğu zaman korumacı tedbirleri pazarlamada iyi bir noktadır. Bu altruizm, bir tarifenin yalnızca, yerli endüstri “arayı kapatana” kadar, kısa bir süre için gerekli olduğu ileri sürüldüğü zaman güçlendirilir. Dahası, gümrük tarifeleri ve diğer ithalat kısıtlayıcı faaliyetler vakasında, insanların kendi gruplarının üyelerine yönelik altruizmi hedefleme doğal eğilimleri (bu) siyasaları daha da ilerletmek için istismar edilebilir. Bu diğer siyasalar için de geçerlidir, sözde “gayri âdil” yabancı rekabet yüzünden (sayesinde) çiftçilerin yararlandırıldığı zamanki gibi.

Tüketiciler

Tüketici yararı iddiaları muhtemelen özel çıkarı korumaya yönelik yasama faaliyeti için en yaygın (ortak) altruistik haklılaştırmadır. Meslekleri lisanslama koruması yasama faaliyetinin en yaygın biçimidir ve bu değişmez biçiminde tüketicileri koruma olarak haklılaştırılır. Kleiner ve Krueger (2009) lisanslanmanın ücretleri yüzde 14 civarında artırdığını ve mesleki lisanslanmanın ABD’de 1950’lerde emek gücünün %5’inden 2008’de %29’una ulaşarak artmakta olduğunu göstermektedir. Ekonomik faktörler mesleklerin lisanslanmasındaki değişimin çoğunu izah edebilir (Stigler 1971). Stigler’in faktörleri özel çıkara yönelik regülasyonun talep tarafını izah eder.

Seçmenleri korumanın tüketicilere yararlı olduğuna ikna etme kabiliyeti bir arz-tarafı faktördür. Tez şudur: Tüketicilere bazı mesleklerin yetersiz (ehliyetsiz) icracıları tarafından zarar verilecektir. Zarar görmüş veya zarar görecektir tüketiciler altruistik inançlar için bir doğal hedeftir. Zararlar tüketiciler tarafından ne kadar kolay algılanabilirse ve bu zararlar ne kadar kolay

tasvir edilebilirse seçmenler olarak tüketicilerin bu tür regülasyonlara müsaade etme isteği o kadar büyük olacaktır. Örneğin, çoğu regülasyon sağlık ve güvenlik zeminlerinde haklılaştırılır. Tüketiciler ehliyetsiz tıbbî uygulamalardan veya zararlı ilaçlardan gelen zararları kolayca algılayabilirler ve bu yüzden bu tür regülasyon için hevesli veya onu istiyor olabilirler. Çoğu regülasyon bazı sistemik yanlış işleyişlerin sonucudur. FDA'ya (Amerika'daki Gıda ve İlaç İdaresi) thalidomide felaketinin sonucu olarak artan güç verildiği zaman olduğu gibi. 2. Tip hatanın, uygulayıcıların yokluğundan doğan zararın, algılanması veya izah edilmesi daha zordur. Bu tüketicilerin sıfır-toplam önyargısı yüzünden olabilir, tüketiciler uygulayıcıların (pratisyenlerin) sayısının regülasyonla alâkalı değişkenlerden etkileneceğini algılayamayabilirler.

Sağlık ve güvenlik regülasyonları, tüketicileri, pratisyen doktorlar gibi ihmimsiz veya yetersiz (ehliyetsiz) pratisyenlerden koruma gerekçesiyle haklılaştırılabilir. Ancak, regülasyon bazen tüketicileri onları istismar edeceklerden koruma olarak haklılaştırılır. Sağlık regülasyonunda bir ana tema ilaç firmalarının vicdansız olduğu ve öyle yapmalarına müsaade edilmesi hâlinde neşe içinde zararlı ilaçları satacağıdır. Benzer haklılaştırmalar, finans firmalarının veya borç para vericilerin belli sınıflarının (yani “yağmacı borç vericiler”in) yapabilseler tüketicilere zarar vereceklerinin ve yalnızca devletin tüketicileri bu zarardan koruyabileceğinin öne sürüldüğü, finansal regülasyon için de genellikle kullanılmaktadır. Bu haklılaştırma biçimi kısmen insanların sıfır-toplam düşüncesine oynar (Rubin 2003) –eğer ilaç firmaları veya finansal firmalar para kazanıyorlarsa, o zaman tüketicilere zarar veriyor olmalıdırlar. Bu aynı zamanda neden bazı endüstri dallarını regüle etmeyi planlayan politikacıların kaynakları ilk olarak bu endüstriyi eleştirerek harcayacağını da izah eder.

Görünüşte Alâkasız Üçüncü Taraflar

Son olarak, çoğu özel çıkarı gözetici regülasyon görünüşte alâkasız tarafları yararlandırıyor gerekçesiyle haklılaştırılır. Bu tür regülasyonun iyi bilinen biçimi, Bruce Yandle'ın (1983), illegal likörün satıcılarının pazar günleri likör satışının illegalliğini korumak isteyen dindar kimselerle veya dinleyicilerini ve üyelerini muhafaza etmek isteyen rahiplerle bir informel ittifak oluşturduğu meşhur “İçki kaçakçıları ve Baptistler” örneğidir.

Dudley ve Brita (2012 : 19) bu fenomenin birçok örneğini vermektedir :

İçki kaçakçıları ve Baptistlerin modern-zamanlar hikâyeleri pek boldur. Büyük biyoteknoloji şirketleri genetik mühendislik gerektiren (involving) yeni yiyeceklerin daha sıkı şekilde regüle edilmesi için, böylece regülasyona uyma maliyetlerini karşılayamayacak daha küçük rakipleri dezavantajlı bir pozisyona düşürerek, yiyecek güvenliği aktivistleriyle birleşir. Tütün şirketleri sigaraların yeni markaların piyasaya girişini zorlaştıracak FDA pazarlama öncesi onayını alma-

sını şart koşmuş olacak kanunu destekledi. Güneş enerjisi üreticileri geleneksel, rakip enerjinin (petrol, kömür ve gaz) üretimini yasaklayan regülasyonları destekler. Yiyecek ve oyuncak şirketleri ürünlerinin güvenliğini garanti etmek için daha fazla regülasyonu için lobi yapar, böylece ürünlerinin aynı standartları tuttuğunu göstermeye muktedir olamayabilecek yabancı rakipleri (pazardan) dışlar, ABD test laboratuvarları emniyet mülahazaları temelinde, Avrupa'dan gelen düşük – riskli işyerlerinin elektrikli ürünlerin imalatçılarının üçüncü taraf testlerine tabi olmaktan ziyade, regülasyonlara uyduklarını kendilerinin belgelemesi yolundaki taleplere karşı çıkmaktadır. Geniş kaynaklara sahip olan büyük perakendeciler, kendilerinin küçük rakiplerinin iş yapma maliyetlerini yükselten asgarî ücret kanunlarının en büyük destekçileridir.

Şüphesiz, sendikalar da rakiplerinin (sendikasız işçiler) maliyetini daha yüksek hâle getiren asgarî ücretin destekçisidirler. Geleneksel olarak, kuzeyli yüksek-maaşlı işçilerin güneyli düşük-maaşlı rakiplerini dezavantajlı kıldıkları için, asgarî ücretler aynı zamanda coğrafî bir unsura da sahip olmuştur. Haklılaştırma –fakir kimselere daha yüksek gelir sağlama- altruizmin doğal bir biçimidir. Eklenen bir haklılaştırma işçileri onlara düşük ücretler ödeyerek sömürecek aç gözlü işverenlerden korumadır.

Asgarî ücretlere ilâveten, menfaat gruplarının fakirleri koruyan siyasetler olarak satacağı siyaset örnekleri vardır. Yiyecek pulları fakirliğe karşı bir program olarak görülür, fakat yiyecek pulları Amerikan yiyecekleri için kullanılmıdır ve –geleneksel olarak düşük gelirli insanlara değil tarımsal çıkarılara faydaların kaynağı- Tarım Bakanlığı tarafından yönetilir. Çeşitli inşaat şirketleri birlikleri kamusal ev sağlamanın büyük destekçileridir.

Çeşitli çevreci ve yeşilci hareketler, yukarıda bahsedilenlere ilâveten, birçok “içki kaçakçısı-Baptist” ittifaklar yarattı. Avrupalı yiyecek çıkar grupları “Franken yiyecekler” etiketini yaydı ve kendilerinin daha ilkel teknolojileriyle rekabet eden genetiğine müdahale edilmiş gıdaların yasaklanması için lobi yaptı. Çocukbezi teslim hizmetleri atılabilen çocuk bezlerinin topraktaki arkları tıkadığını iddia etti: Bazı muhafazakârlar küresel ısınma kavramına leke sürerler çünkü onun ekonomi üzerindeki hükümet kontrolünü genel olarak artırmak için bir liberal hile olduğuna inanırlar. Şüphesiz, küresel ısınmanın tehlikelerinin savunucuları alternatif enerji kaynaklarının üreticileriyle birlikte geleneksel enerji üreten firmaları şeytanlaştırırlar. Belediyeler görünüşte toprak arkları kullanımını azaltmak için, fakat aynı zamanda varidatı artırmak için vergiler uygularlar. Ackerman ve Hassler (1981) çevreciler ile yüksek kükürlü kömür üreticileri arasındaki ittifakı belgeledi. Ethanol başlangıçta bir çevresel fayda (benefit) olarak satıldı fakat fiiliyatta mısır üreticilerini faydalandırmaktadır. Ethanolun onuruna -muhtemelen en pahalı bu tür siyaset- buna “Yeşil-Mısır” ittikakı adını vereceğim.

Bütün bunlar görünüşte (*seemingly*) alâkasız üçüncü taraflar için altruistik faydalar adını vermiş olduğum şeyin örnekleridir. Birçok vakada (durumda)

üçüncü taraf fiilen kazanmaz ve bu örneklerin çoğu sosyal olarak etki(n)sizdir. Bu yüzden, bunların hepsi patolojik altruizmin örnekleridir.

Egemenler Korkusu

Altruizme ilâveten insanlar daha az arzuya şayan motivasyonlara da sahiptir. Özelde, bazen dışarıdakilerin korkusu veya elitler tarafından aşırı hâkimiyet korkusu tarafından sürükleniriz. Bu duyguların her ikisi de, itiraf etmeyi sevdiğimizden daha fazla çatışmanın vuku bulmuş olduğu, evrimsel/inkışafçı (*evolutionary*) tarihimize dayanmaktadır. Bazı durumlarda seçmenler bazı menfaat gruplarından korkar hâle getirilebilir ve bu regülasyon için bir haklılaştırma olabilir. Son zamanlarda Başkan Obama finansal hizmetler endüstrisini bu endüstride ilâve regülasyonlar yapabilmek için şeytanlaştırdı. Obama bir süre önce üniversitelere de saldırdı ve üniversite ücretlerinde daha fazla artışlara yol açacak patolojik olarak altruistik siyasetleri savundu.

Faydaların Biçimi

Eğer bazı özel çıkar faydaları altruizme bir müracaat yoluyla haklılaştırılırsa, o zaman bu müracaat faydanın biçimini belirler. Bu yüzden, regülasyon için politik haklılaştırma, kısmen, bu haklılaştırmanın faydaların biçimini belirlemesi yüzünden, önemlidir. Bu, faydaların niçin direkt nakit transferleri biçiminde olduğunu izah eder.

Bir ana istisna tarımdır. Burada iddia şudur: Çiftçilerin geliri çok düşüktür, bu yüzden tarım ürünlerinin fiyatını yükseltmek ve fazla ürünleri satın almak yoluyla bir direkt gelir transferi mümkündür. Düşük ücretli işçilerin asgarî ücret kanunlarının görünen faydalanıcıları olduğu derecede, ücretlerde bir doğrudan artış da uygulanabilir bir siyasettir. Ancak, her iki durumda da, transferlerin doğrudan doğruya vergilemeyle değil, daha yüksek fiyatlar ödemeye zorlanan tüketiciler tarafından ödendiğine dikkat edin.

Tüketicileri korumaya yönelik regülasyon altta yatan amaca bağlı olarak iki biçim alabilir. Eğer amaç tüketicileri yetersiz uygulayıcılardan “korumak” ise, o zaman basit giriş sınırlaması başarılı olabilir. Bu, endüstriye giriş için test etme veya eğitim şartları (veya her ikisi) biçiminde olabilir. Bunlar bir defa uygulanmaya başlayınca, daha fazla regülasyon için çok az ihtiyaç vardır ve uygulamacı gruplar bazen lisanslama sürecini eski yetersiz üyeleri yetersiz gözetmekle (*policing*) eleştirirler.

Eğer haklılaştırma tüketicileri “sömürücü” (“istismar edici”) uygulamacılardan korumaksa, o zaman süreç çok daha karmaşıktır. Bu FDA ve SEC gibi

kurumların niçin geniş bürokrasiler ve karmaşık kural setleri tesis ettiğini açıklar. Hâlihazırda regülasyonlar tüketicileri şeytanî finansal firmalardan korumayı hedefleyen Dodd-Frank Act altına yazılmaktadır. Bu Wall Street'i şeytanlaştırmak isteyen bir çabayı izledi.

Şüphesiz, bu kurallar bir uygulanmaya başlayınca, uygulayıcı bürokrasinin üyelerinin kendileri, regülasyonu sürdürmede ve artırmada bir menfaat olan bir menfaat grubuna dönüşürler (Niskanen 1971). Bu bürokratlar regülasyonları anlayan yegâne insanlar olduklarından, kendileri için lobi yapmak ve niye ihtiyaç duyduklarını izah etmek için güçlü bir pozisyonadırlar. Dahası, bürokrasinin ve bürokratik organizasyonlar tarafından uygulanan kuralların işleyişlerini anladıklarından bu organlardan ayrılmak ve firmalara regülasyonel çalıllıkta yardım ederek özel sektörde (iyi) para kazanmak durumundadırlar. (İfşa: Meslek hayatımda bir noktada, FTC'yi terk ettikten sonra, ana işi FTC regülasyon süreci ile uğraşmak bir danışmanlık firmasında çalışmaya gittim). Firmalara regülasyon organlarıyla uğraşmakta yardımcı olan bu eski bürokratlar (hukukçular, iktisatçılar ve diğerleri) ondan sonra artık kendileri regülasyon rejimini muhafaza etmede bir çıkarı olan bir diğer özerk çıkar grubudurlar.

En ilginç durumlar görünürde alâkasız üçüncü taraf durumlarıdır. Böyle üçüncü tarafların birçok biçimi olduğu için, yaratılan faydaların çok sayıda türü vardır. Faydanın bir biçimi, asgâri ücret kanunlarının yaptığı gibi, hükümetin gücünü rakibin ürününün direkt maliyetini artırmak için kullanmaktır. Hükümetin gücünü bazı rakiplerin taciz etmek için, aşırı regülasyon veya rekabet eden ürünlere bir doğrudan yasak olarak kullanmaktır (Salop and Scheffman, 1983). Bu Franken yiyecekler ve çocuk bezi örnekleri gibi birçok Yeşil-Mısır ürünler için geçerlidir. Bir diğer örnek bazı ürünlerin (meselâ, etanolün görünürde bir gazolin katkısı olarak, çevresel sebeplerle fakat aslında mısır üreticilerini faydalandırmak için) zorunlu olarak satın alınmasıdır. Regülasyonun kendisi rakiplerin maliyetlerini artırmanın bir metodu olabilir. Büyük firmalar regülasyonla baş etmede bir karşılaştırmalı avantaja sahiptir çünkü regülasyon sabit bir maliyet yükler ve bu yüzden daha küçük firmaları orantısız yük altına sokar. Meselâ, birçok büyük firma artan mahremiyet regülasyonunun savunucusudur, kısmen, bunun Internet işlerine girişi daha zor hâle getirecek olması yüzünden (Rubin ve Lenard 2011).

Siyasa İmaları

Eğer regülasyon için altruistik haklılaştırmaların regülasyonun kendisinin önemli bir parçası olduğunu ve bu altruizmin çoğunun patolojik olduğunu idrak edersek etkinsiz regülasyonu azaltmak için kullanılabilmesi mümkün

argümanlar vardır. Fayda–maliyet analizi regülasyonu analiz eden iktisatçılar için önemli bir araç iken regülasyon için siyasal haklılaştırmaların analizi de faydalı olabilir. Eğer regülasyonun gayesi etkinlikten başka bir şeyse, regülasyonun etkinsiz olduğunu göstermek politik olarak alâkasız (*irrelevant*) olabilir. Eğer regülasyonu eleştirmek istersek, o zaman onu regülasyonun ifade edilmiş terimleriyle (bakımından) kritize etmek daha etkili olabilir. Her bir tipi tek tek ele alacağım.

Çıkar Grubunun Üyeleri

Eğer bazı regülasyonlar spesifik olarak grubun kendisinin üyelerinin gelirlerini artırmayı hedeflemekteyse, o zaman regülasyonun alâkasız olduğunu göstermek alâkasızdır. Ancak, hâlâ ileri sürülebilecek argümanlar var. Bir argüman, faydalanan grubun (bunu) bilhassa hak ediyor olmadığıdır. Örneğin, fiyat desteklerinden yararlananların küçük aile çiftliklerinden çok büyük şirket çiftlikleri olduğunu göstermek (her zaman başarılı olma durumunda olmamasına rağmen) iyi bir taktiktir. Benzer şekilde, bir programın başka bir hak eden gruba zarar verdiğini (meselâ, süt tüketen çocukların olduğu aileler) göstermek faydalı bir taktik olabilir. Regülasyon taraftarı alet kutusundan bir numara (*trick*) almak ve faydalanıcıları şeytanlaştırmak da işe yarayacaktır. “Büyük çiftçiler çocuğunuzun sütünü pahalılaştırarak kâr elde ediyorlar”. Şüphesiz bu aşırı reaksiyona sebep olabilecek ve diğer taraftan eşit derecede etkinsiz regülasyona yol açabilecek şeytanlaştırma riskini yaratır. Bir diğer alternatif faydaların topluma maliyetini hesaplamaktır. Bu yüzden, Gümrük vergilerinden kurtulmuş her işin maliyetini hesaplamak faydalı olabilir. Örneğin, Çin lastiği üzerine konan bir tarifinin ABD’de kurtarılan iş başına 900.000 Amerikan dolarına mal olduğu hesaplandı (Hufbauer ve Lowery 2012). Eğer bu türden sayılar yaygın biçimde duyulur ve anlaşılırsa, bu tür regülasyonları azaltmak için biraz baskı varolabilir.

Tüketiciler

Politik olarak, tüketicileri korumayı hedefleyen regülasyonlara karşı konuşmak, bu regülasyonlar patolojik ve etkinsiz bile olsa, zordur. Tüketiciler güvenliğe çok değer verirler ve belli bir siyasanın güvenliğe bir katkısı bulunmadığı yolundaki argümanları dinlemeye pek istekli değildir. Siyasaların fiiliyatta verimliliğe zarar verici (counterproductive) olduğunu göstermek faydalı olabilir. Meselâ, Peltzman (1973, 1975) ilaç güvenlik regülasyonunun ve otomobil güvenliği regülasyonunun fiiliyatta riski artırdığını ve Rubin ve Shepherd (2007) modern Amerikan haksız fiil kanununun gerçekte artan

ölümlere yol açtığını gösterdi. Buna rağmen, bu yaklaşımın başarılı olmadığını gösterebilecek şekilde, hâlâ etkinsiz ilaç ve otomobil regülasyonuna sahibiz. Ancak, modern haksız fiil kanunu kısaltıldı, kısmen belki de onun maliyetini ve etkinsizliklerini gösteren araştırmalar yüzünden. Keza, belli bir amacı elde etmenin daha iyi (yâni daha etkin) alternatifleri olduğunu göstermek mümkündür. Bu yüzden, iktisatçılar bir karbon vergisinin karbon tüketimini azaltmada hâlihazırda ciltler tutan kanunlardan ve regülasyonlardan daha etkili bir yolu olduğunu ileri sürerler.

Görünüşte Alâkasız Üçüncü Taraflar

Regülasyonlar tabakasına saldırmak bilhassa zor olacaktır, çünkü üçüncü taraflar genellikle politik olarak güçlüdür. Meselâ, Yandle'nin Baptist papazlarına kimse saldırmak istemez. Günümüz dünyasında Yeşillere saldırmak insana fazla mesafe aldırılmaz. Bu yüzden, etkinsiz Baptist – içki kaçakçılarını veya Yeşil – Mısır regülasyonunu sınırlama politikası hassas olacaktır.

Belki de bu tür regülasyonu azaltmanın politik olarak en alâkalı yolu Baptistler ile kaçakçılar arasındaki bağlantılara işaret etmektir. Bu türden başarılı regülasyonun sırrı bağları gizlemektir. Yandle'ın orijinal örneğinde, kaçakçıların rolü gizlidir, Baptistler öndeki adamlardır. Benzer şekilde, mısır üreticileri sahnenin arkasındadır ve çevreciler görünürdür. Eğer vatandaşlar sahne-arkası manipülasyonun farkına varır hâle getirilebilirse, o zaman regülasyonu püskürtme (yenme) imkânları olabilir.

Sonuç

Psikolojideki ve biyolojideki bilim adamları yakınlarda altruistik diye pazarlanan birçok siyasanın gerçekte zararlı ve “patolojik” olduğunu anlamaya başladı. Bu makalede patolojik altruizm nosyonunu ve bu kavramın çoğu etkinsiz regülasyona uygulanabileceğini gösterdim. Bu yaklaşım hem teori hem siyasa bakımından, birkaç sebeple faydalı olabilir. İlki, regülasyonun temellerinin bazılarını anlamamıza yardımcı olacaktır. İkincisi, iktisatçıları arzuya şayan olmayan regülasyonlara saldırırken diğer bilim insanlarından yardım almaya muktedir kılabilir. Üçüncüsü, regülasyon için etkinsiz haklılaştırmaları tetkik ederek politik olarak yararlı karşı argümanlar üretmek mümkün olabilir.

Kaynaklar

- Ackerman, B. ve Hassler, W. T. (1981) *Clean Coal/Dirty Air: or How the Clean Air Act Became a Multibillion-Dollar Bail-Out for High-Sulfur Coal Producers*. New Haven: Yale University Press.

- Boehm, C. (2012) *Moral Origins: The Evolution of Virtue, Altruism, and Shame*. New York: Basic Books.
- Buchanan, J. M. (1975) "The Samaritan's Dilemma". E. Phelps (ed.) *Altruism, Morality and Economic Theory*, New York: Russell Sage Foundation.
- Caplan, B. (2007) *The Myth of the Rational Voter: Why Democracies Choose Bad Policies*. Princeton, N.J. : Princeton University Press.
- Dudley, S. E. ve Brito, J. (2012) *Regulation: A Primer*. 2nd ed. Mercatus Center, George Mason University, and Regulatory Studies Center, George Washington University.
- Hufbauer, G. C. ve Lowery, S.(2012) "U.S. Tariffs: Saving Few Jobs at High Cost". Pearson Institute for International Economics, Policy Brief 12 – 9. Şurada bulunabilir www.iie.com/publications/interstitial.cfm?ResearchID=2095.
- Kleiner, M. M. , and Krueger, A. B. (2009) "Analyzing the Extent and Influence of Occupational Licensing on the Labor Market". NBER Working Paper No. 14979.
- Niskanen, W. A. (1971) *Bureaucracy and Representative Government*. Chicago: Aldine.
- Oakley, B. A. (2013) "Concepts and Implications of Altruism Bias and Pathological Altruism". *Proceedings of the National Academy of Science* (June).
- Oakley, B. A. ; Knafo, A. ; Madhavan, G.; ve Wilson, D. S. , eds. (2012) *Pathological Altruism*. New York: Oxford University Press.
- Oakley, B. A. ; Knafo, A. ; and McGrath, M. (2012) "Pathological Altruism: An Introduction". Oakley et al. (2012: chap. 1).
- O' Connor, L. E. ; Berry, J. V.; Lewis, T. B. ; ve Silver, D. J. (2012) "Empathy Based Pathogenic Guilt, Pathological Altruism, and Psychopathology". Oakley et al. (2012: chap. 2.)
- Peltzman, S. (1973) "An Evaluation of Consumer Protection Legislation: The 1962 Drug Amendments". *Journal of Political Economy* 81 (5): 1049 – 91
- (1975) "The Effects of Automobile Safety Regulation". *Journal of Political Economy* 83 (4) : 677 – 726.
- Rubin, P. H. (2002) *Darwinian Politics : The Evolutionary Origin of Freedom*. New Brunswick, N. J. : Rutgers University Press.
- (2003) "Folk Economics". *Southern Economic Journal* 70 (1): 157 – 71.
- Rubin, P. H. ve Lenard, T. M. (2011) "The Federal Trade Commission Penalizes Google for Being Successful." *Forbes* (30 June).
- Rubin, P. H. , and Shepherd, J. (2007) "Tort Reform and Accidental Deaths." *Journal of Law and Economics* 50 (2) : 221 – 38.
- Salop, S. C. ve Scheffman, D. T. (1983) "Raising Rivals' Costs". *American Economic Review* 73 (2): 267 – 71.
- Stigler, G. (1971) "The Theory of Economic Regulation". *Bell Journal of Economics* 2 (1): 3 – 21.
- Sumner, D. A. (2008) "Agricultural Subsidy Programs". The Concise Encyclopedia of Economics. Library of Economics and Liberty (24 August). Şuradan ulaşılabilir <http://econlib.org/library/Enc/AgriculturalSubsidyPrograms.html>.
- Yandle, B. (1983) "Bootleggers and Baptists: The Education of a Regulatory Economist". *Regulation* 7 (3): 12 – 16.